

Ewa Kumik

Przygotowanie studentów do wykonywania zawodu nauczyciela w szkolnictwie muzycznym

Edukacja Humanistyczna nr 1 (28), 157-165

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ewa Kumik
Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów
w Łodzi

PRZYGOTOWANIE STUDENTÓW DO WYKONYWANIA ZAWODU NAUCZYCIELA W SZKOLNICTWIE MUZYCZNYM

Wstęp

W wyniku realizowanych reform oświatowych oraz oczekiwań społeczeństwa powoli zmianie ulega tradycyjny obraz nauczyciela. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy sprawia, że oświata staje się jednym ze strategicznych sektorów gospodarki. Na nauczycielach spoczywa odpowiedzialność za rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy. Zaczyna tworzyć się nowy gatunek kulturowy nauczyciela. Jego rozwój zawodowy jest mniej spontaniczny niż kiedyś, wymagania odnośnie kompetencji stają się bardziej sprecyzowane, a oczekiwane rezultaty pracy mniej abstrakcyjne niż kiedyś. Wzrasta zapotrzebowanie na nauczyciela intelektualistę, świadomie i profesjonalnie zaangażowanego w działalność edukacyjną szkoły. Różnorodność oczekiwań społecznych wobec nauczycieli i ciężąca na nich odpowiedzialność za ich sprostanie, a także mnogość stawianych im ustawowo zadań powoduje, że przygotowanie nauczycieli do pracy edukacyjnej staje się problemem niezwykle trudnym do rozwiązania.

Od początku XXI wieku można zaobserwować kilka zmian pojawiających się w aktach prawnych w obszarze standardów kształcenia nauczycieli¹. Dokumenty te wskazują, w jakim kierunku należy myśleć o przyszłym nauczycielu w ramach jego przygotowania zawodowego, a w sensie formalnoprawnym mają doprowadzić do ujednoczenia systemu w zakresie kształcenia nauczycieli w Polsce.

W niniejszym artykule scharakteryzuję polskie szkolnictwo muzyczne oraz na przykładzie kształcenia studentów w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi przedstawię przygotowanie studentów do wykonywania pracy nauczyciela w tym szkolnictwie.

Specyfika szkolnictwa muzycznego

Polskie szkolnictwo muzyczne obejmuje trzy etapy edukacyjne – szkoły muzyczne I stopnia, szkoły muzyczne II stopnia oraz uczelnie muzyczne. **Szkoły muzyczne I stopnia,**

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 września 2003 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli, Dz.U. nr 170, poz. 1655; Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli, Dz.U. nr 207, poz. 1655; Rada Główna Szkolnictwa Wyższego – projekt z dnia 15 lutego 2007 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela; Projekt z dnia 24 maja 2011 roku rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

poza przygotowaniem do kolejnego etapu kształcenia zawodowego, odgrywają ogromną rolę w procesie umuzykalniania uczniów. W szkołach tych uczniowie kształceni są w zakresie gry na wybranym instrumencie. Zajęcia z instrumentu odbywają się indywidualnie. W początkowym okresie nauki są to dwie godziny lekcyjne tygodniowo po 30 minut, a w klasach starszych – dwie godziny lekcyjne tygodniowo po 45 minut. Ponadto nauka w szkołach muzycznych I stopnia obejmuje również grupowe zajęcia teoretyczne, które prowadzone są z następujących przedmiotów: rytmika i kształcenie słuchu w klasach młodszych oraz audycje muzyczne i kształcenie słuchu w klasach starszych. W zakresie realizowanych przedmiotów uczeń odbywa indywidualne próby z akompaniatorem, gra w zespole kameralnym, w orkiestrze lub śpiewa w chórze. **Szkoły muzyczne II stopnia** przygotowują uczniów do wykonywania zawodu muzyka odpowiedniej specjalności oraz stwarzają możliwość ubiegania się o przyjęcie do akademii muzycznych. Nauka w tych szkołach trwa cztery lub sześć lat – w zależności od specjalności kształcenia – i kończy się egzaminem dyplomowym umożliwiającym uzyskanie tytułu zawodowego muzyka. W szkołach tych prowadzi się kształcenie na kilku wydziałach, umożliwiającym uzyskanie wykształcenia w następujących specjalnościach:

- muzyk – instrumentalista – po ukończeniu wydziału instrumentalnego,
- muzyk – wokalista – po ukończeniu wydziału wokalnego (4-letni),
- muzyk – nauczyciel rytmiki – po ukończeniu wydziału rytmiki,
- muzyk – lutnik – po ukończeniu wydziału lutniczego.

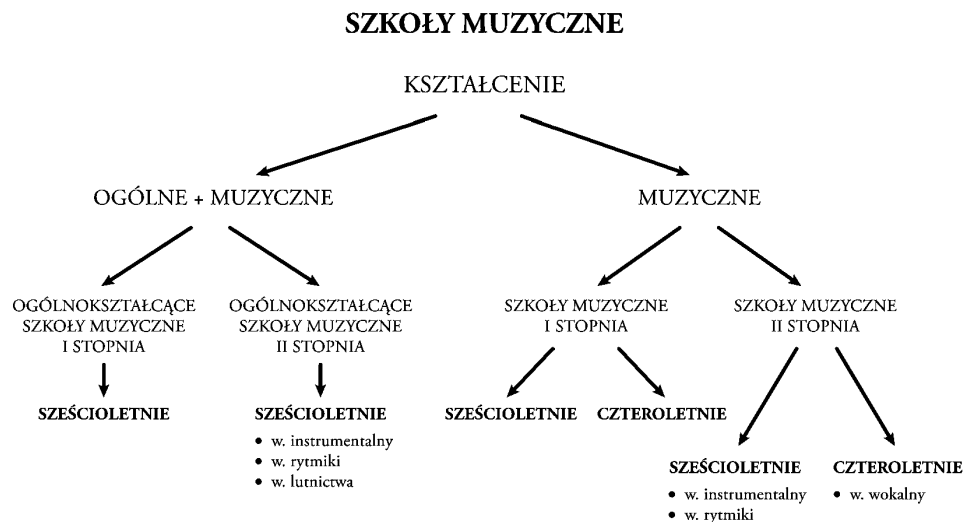
W szkołach muzycznych II stopnia na kształcenie indywidualne w zakresie gry na instrumencie lub śpiewu solowego przeznaczone są dwie godziny lekcyjne po 45 minut, w ostatniej klasie wymiar ten zwiększony jest do trzech godzin lekcyjnych tygodniowo. W szkołach tych wzrasta liczba przedmiotów i godzin zajęć teoretycznych grupowych, do których należą: zasady muzyki, literatura muzyczna, historia muzyki, formy muzyczne, harmonia oraz kształcenie słuchu.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Kultury z 29 grudnia 2004 roku² w Polsce funkcjonują **ogólnokształcące szkoły muzyczne i szkoły muzyczne tzw. popołudniowe**. W pierwszym typie szkół odbywa się kształcenie ogólne i muzyczne, natomiast w drugim typie szkół tylko kształcenie muzyczne (rys. 1).

Ogólnokształcące szkoły muzyczne I stopnia – są to szkoły o sześcioletnim cyklu kształcenia, w których obok kształcenia muzycznego realizowane jest kształcenie ogólne odpowiadające sześcioletniej szkole podstawowej, natomiast **ogólnokształcące szkoły muzyczne II stopnia** – są to szkoły o sześcioletnim cyklu kształcenia, w których oprócz kształcenia muzycznego realizowane jest również **kształcenie ogólne w zakresie gimnazjum i liceum ogólnokształcącego**. Nauka w tych szkołach umożliwia uzyskanie tytułu zawodowego oraz świadectwa maturalnego w ramach zewnętrznego systemu egzaminowania. Do ogólnokształcących szkół muzycznych II stopnia przyjmowani są kandydaci na podstawie egzaminów wstępnych, którzy nie przekroczyli 14 roku życia i ukończyli sześcioletnią ogólnokształcącą szkołę muzyczną I stopnia lub sześcioletnią szkołę podstawową³.

² Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 29 grudnia 2004 r. w sprawie typów szkół artystycznych publicznych i niepublicznych, Dz.U. z 2005 r., nr 6, poz. 42.

³ Ibidem, § 1, ust. 2.

Rys. 1. Kształcenie w polskich szkołach muzycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 29 grudnia 2004 roku w sprawie typów szkół artystycznych publicznych i niepublicznych, Dz.U. z 2005 r., nr 6, poz. 42.

W szkołach muzycznych tzw. **popołudniowych** realizowane jest **wyłącznie kształcenie muzyczne**. O przyjęcie do klasy pierwszej **szkoły muzycznej I stopnia** o sześcioletnim cyklu kształcenia może ubiegać się kandydat, który w danym roku kalendarzowym kończy co najmniej 5 lat oraz nie więcej niż 8 lat, natomiast do czteroletniego cyklu kształcenia może ubiegać się kandydat, który w danym roku kalendarzowym kończy co najmniej 8 lat oraz nie więcej niż 16 lat⁴. Do szkół muzycznych I stopnia przyjmowani są kandydaci, którzy pomyślnie zaliczyli badanie przydatności. Odbywa się ono co roku, w kwietniu, maju lub czerwcu, i polega przede wszystkim na sprawdzeniu uzdolnień muzycznych, warunków psychofizycznych oraz predyspozycji do nauki gry na określonym instrumencie. **Szkoły muzyczne II stopnia** są szkołami o sześcioletnim lub czteroletnim cyklu kształcenia w zależności od specjalności kształcenia. Do tych szkół przyjmowani są kandydaci, którzy ukończyli 10 lat i nie przekroczyli 21 roku życia, na podstawie pomyślnie zdanego egzaminu wstępnego. Egzamin odbywają się co roku, w maju lub czerwcu, i obejmują egzamin praktyczny z przygotowanych utworów muzycznych, egzamin z kształcenia słuchu oraz dodatkowe egzaminy związane z kierunkiem kształcenia. Nauka w tych szkołach umożliwia uzyskanie tytułu zawodowego muzyka. W szkołach tych realizowane są wyłącznie przedmioty muzyczne⁵.

Trzeci etap edukacyjny obejmuje **kształcenie w uczelniach muzycznych**. W Polsce mamy siedem akademii muzycznych (Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kraków, Łódź, Poznań, Wrocław), jeden Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie i powstała w 2010 roku Akademię Sztuki w Szczecinie. Studia w uczelniach muzycznych prowadzone są jako studia dwustopniowe. Studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów, czyli 3 lata, i kończą się uzyskaniem dyplomu licencjata. Studia drugiego stopnia trwają 4 semestry, czyli 2 lata, i kończą się uzyskaniem dyplomu magistra sztuki. Niektóre uczelnie prowadzą także studia trzeciego stopnia – studia doktoranckie oraz studia podyplomowe. Studia w uczelniach

⁴ Ibidem, § 1, ust. 5 i 6.

⁵ Ibidem, § 1, ust. 7.

muzycznych prowadzone są jako studia stacjonarne lub niestacjonarne. Studenci wszystkich wydziałów, kierunków i specjalności mogą w trakcie trwania studiów uzyskać kwalifikacje pedagogiczne niezbędne do podjęcia pracy w szkołach muzycznych.

Standardy kształcenia nauczycieli

Minimalny zakres treści kształcenia nauczycieli wyznaczają standardy ministerialne, które określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli⁶. Rozporządzenie to dotyczy studiów wyższych zawodowych, uzupełniających studiów magisterskich, jednolitych studiów magisterskich oraz studiów podyplomowych kierunków nauczycielskich. Omawiając przygotowanie studentów uczelni muzycznych do przyszłej pracy pedagogicznej, należy zwrócić uwagę na wymagania dotyczące kompetencji zawodowych nauczyciela zawartych w aktualnie obowiązującym rozporządzeniu dotyczącym standardów kształcenia nauczycieli⁷. Uregulowania te wskazują na wymagane umiejętności w zakresie:

- „wybranych specjalności nauczycielskich, tak aby w sposób kompetentny przekazywać nabytą wiedzę oraz samodzielnie ją pogłębiać i aktualizować, a także integrować ją z innymi dziedzinami wiedzy;
- psychologii i pedagogiki, tak aby pełnić funkcje wychowawcze i opiekuńcze, wspierać wszechstronny rozwój uczniów, indywidualizować proces nauczania, zaspokajać szczególne potrzeby edukacyjne uczniów, organizować życie społeczne na poziomie klasy, szkoły i środowiska lokalnego, współpracować z innymi nauczycielami, rodzicami i społecznością lokalną;
- dydaktyki przedmiotowej, tak aby skutecznie prowadzić zajęcia edukacyjne, rozbudzać zainteresowania poznawcze oraz wspierać rozwój intelektualny uczniów przez umiejętny dobór metod aktywizujących, technik nauczania i środków dydaktycznych, a także badać i oceniać osiągnięcia uczniów oraz własną praktykę;
- posługiwania się technologią informacyjną, w tym jej wykorzystywania w nauczaniu przedmiotu (prowadzeniu zajęć);
- zaawansowanej znajomości języka obcego”⁸.

Ponadto absolwent zarówno studiów wyższych, jak i studiów podyplomowych w specjalizacji nauczycielskiej powinien być przygotowany do:

- „współpracy z uczniami i nauczycielami, środowiskiem rodzinnym uczniów oraz pozaszkolnym środowiskiem społecznym w realizacji zadań edukacyjnych;
- podejmowania zadań edukacyjnych wykraczających poza zakres nauczanego przedmiotu (prowadzonych zajęć) oraz zadań z zakresu edukacji pozaszkolnej;
- samodzielnego tworzenia i weryfikowania projektów własnych działań oraz podejmowania działań upowszechniających wzory dobrej praktyki pedagogicznej;
- kierowania własnym rozwojem zawodowym i osobowym oraz podejmowania doskonalenia także we współpracy z innymi nauczycielami;
- posługiwania się przepisami prawa dotyczącego systemu oświaty oraz statusu zawodowego nauczycieli”⁹.

⁶ Dz.U. nr 207, poz. 2110.

⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli, Dz.U. nr 207, poz. 2110.

⁸ Ibidem, załącznik do rozporządzenia, rozdział II – Sylwetka absolwenta, s. 2.

⁹ Ibidem, s. 2–3.

Nauczyciel przygotowany do zawodu powinien posiadać kompetencje w zakresie:

- „dydaktycznym;
- wychowawczym i społecznym – związanym z umiejętnością rozpoznawania potrzeb uczniów oraz zdolnością do współpracy w relacjach międzyludzkich;
- kreatywnym – wyrażającym się zdolnością do samokształcenia, innowacyjnością i niestandardowością działań w powiązaniu ze zdolnościami adaptacyjnymi, mobilnością i elastycznością;
- prakseologicznym – wyrażającym się skutecznością w planowaniu, realizacji, organizowaniu, kontroli i ocenie procesów edukacyjnych;
- komunikacyjnym – wyrażającym się skutecznością zachowań werbalnych i pozawerbalnych w sytuacjach edukacyjnych;
- informacyjno-medialnym – wyrażającym się umiejętnością posługiwania się technologią informacyjną, w tym jej wykorzystywania w nauczaniu przedmiotu (prowadzeniu zajęć);
- językowym – wyrażającym się znajomością co najmniej jednego języka obcego w stopniu zaawansowanym¹⁰.

Uregulowania zawarte w rozporządzeniu z dnia 7 września 2004 roku w sprawie standardów kształcenia nauczycieli¹¹ wskazują na wymagane umiejętności, przedmioty kształcenia nauczycielskiego, minimalne obciążenia godzinowe, a także treści programowe poszczególnych przedmiotów. Określony w rozporządzeniu wymiar godzin kształcenia nauczycielskiego zależy od tego, czy są to studia jednolite magisterskie, uzupełniające magisterskie, zawodowe (licencjackie), specjalnościowe prowadzone w kolegiach, realizowane w zakresie jednej czy dwóch specjalnościach. Kształcenie nauczycielskie obejmuje od 330 do 360 godzin zawierających przedmioty psychologiczno-pedagogiczne, dydaktyki przedmiotowe oraz przedmioty uzupełniające. Koniecznym warunkiem jest także odbycie praktyk pedagogicznych w liczbie 180 godzin dla studiów o dwóch specjalnościach. Absolwent studiów wyższych i studiów podyplomowych w specjalizacji nauczycielskiej powinien być, zgodnie z wytycznymi rozporządzenia, przygotowany do kompleksowej realizacji dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych zadań szkoły.

Stanowisko nauczyciela w szkolnictwie muzycznym może zajmować osoba, która oprócz tego, że przestrzega podstawowych zasad moralnych oraz spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu nauczyciela, posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje. Szczegółowe kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowisk nauczycieli w szkołach muzycznych określił Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w akcie wykonawczym do art. 9 ustawy – Karta Nauczyciela. W rozporządzeniu z dnia 28 września 2011 roku w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych, placówek kształcenia artystycznego i placówek doskonalenia nauczycieli jest napisane m.in., że „kwalifikacje do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć edukacyjnych artystycznych w szkołach muzycznych posiada osoba legitymująca się dyplomem ukończenia studiów magisterskich w wyższej szkole muzycznej na kierunku (specjalności) zgodnym lub zbliżonym do nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć oraz przygotowaniem pedagogicznym¹². Zgodnie z zapisami w rozporządzeniu przygotowanie

¹⁰Ibidem, rozdział III – Wymagane umiejętności, s. 3.

¹¹Dz.U. nr 207, poz. 2110.

¹²Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 września 2011 roku w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych, placówek kształcenia artystycznego i placówek doskonalenia nauczycieli, § 4, ust. 1, Dz.U. nr 224, poz. 1345.

pedagogiczne posiada osoba, która nabyła wiedzę i umiejętności „z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną – w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin”¹³. Przygotowanie pedagogiczne powinno być potwierdzone dokumentem:

- 1) „ukończenia studiów wyższych na kierunku (specjalności) przygotowującym do nauczania w szkołach artystycznych, jeżeli program studiów obejmował przygotowanie pedagogiczne, lub
- 2) ukończenia studium pedagogicznego w wyższej szkole artystycznej lub w Centralnym Ośrodku Pedagogicznym Szkolnictwa Artystycznego, lub
- 3) ukończenia kursu kwalifikacyjnego, przeprowadzonego zgodnie z przepisami w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli, lub
- 4) ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli, lub
- 5) ukończenia studiów podyplomowych”¹⁴.

W szkołach muzycznych wszystkich szczebli zajęcia dydaktyczne prowadzone są przez nauczycieli – muzyków. Najczęściej są to absolwenci uczelni muzycznych, którzy w trakcie studiów uzyskali również przygotowanie pedagogiczne. Specyfika szkół muzycznych wymaga od uczelni specjalnego przygotowania studenta do przyszłej pracy pedagogicznej. Z pewnością innego niż do pozostałych szkół w naszym systemie oświaty.

Przygotowanie studentów do pracy pedagogicznej

Kształcenie przyszłych nauczycieli szkół muzycznych przedstawię na przykładzie Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, która jest akademicką uczelnią publiczną. Uczelnia prowadzi studia w systemie bolońskim – studia pierwszego stopnia (3-letnie), studia drugiego stopnia (2-letnie) i studia trzeciego stopnia (3-letnie) – studia doktoranckie oraz studia podyplomowe. Zgodnie z zapisami w statucie – do podstawowych zadań uczelni należy:

- kształcenie studentów;
- wychowanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, za umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka;
- prowadzenie działalności artystycznej, badań naukowych oraz świadczenie usług w zakresie działalności artystycznej;
- kształcenie i promowanie kadr naukowych;
- upowszechnianie i pomnażanie kultury narodowej i nauki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, archiwalnych i informacyjnych;
- kształcenie w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy;
- stwarzanie warunków do rozwoju kultury fizycznej studentów;
- działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych¹⁵.

Uczelnia współpracuje z krajowymi i zagranicznymi instytucjami artystycznymi, naukowymi i innymi oraz uczestniczy w tworzeniu europejskiej przestrzeni szkolnictwa wyższego¹⁶. W łódzkiej uczelni muzycznej studenci kształcą się w różnych specjalnościach – na czterech wydziałach:

¹³ Ibidem, § 2, ust. 2.

¹⁴ Ibidem, § 22.

¹⁵ Statut Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Łódź 2011, § 5, ust. 2, s. 3.

¹⁶ Ibidem, § 5, ust. 3, s. 3.

Wydział I – Kompozycji, Teorii Muzyki, Rytmiki i Edukacji Artystycznej,
Wydział II – Fortepianu, Organów, Klawesynu i Instrumentów Dawnych,
Wydział III – Instrumentalny,
Wydział IV – Wokalno-Aktorski.

Wśród wielu specjalności prowadzonych w łódzkiej akademii tylko specjalność Edukacja Artystyczna w Zakresie Sztuki Muzycznej jest specjalnością nauczycielską. Studenci pozostałych kierunków i specjalności mogą uzyskać **przygotowanie pedagogiczne** uczęszczając na zajęcia prowadzone **w ramach Studium Pedagogicznego**. Zajęcia te mają charakter fakultatywny i obejmują: blok przedmiotów psychologicznych i pedagogicznych – 180 godzin, dydaktykę przedmiotową – 120 godzin, przedmioty uzupełniające – 30 godzin, praktyki pedagogiczne – 150 godzin. Razem stanowi to 330 godz. wykładów i 150 godz. praktyk, łącznie 480 godzin kształcenia.

Każdy z wyżej podanych bloków realizuje szczegółowe przedmioty. I tak – **blok przedmiotów psychologicznych i pedagogicznych** obejmuje – psychologię, psychologię sztuki, pedagogikę, pedagogikę muzyczną. **Dydaktyka przedmiotowa** obejmuje dydaktykę muzyczną oraz metodyki poszczególnych przedmiotów w zależności od kierunku i specjalności studiów. Dla specjalności Kompozycja i Teoria Muzyki są to metodyki takich przedmiotów, jak: kształcenie słuchu, harmonia, historia muzyki, literatura muzyczna, formy muzyczne, zasady muzyki oraz audycje muzyczne. Dla specjalności Rytmika – metodyki: rytmiki, improwizacji fortepianowej oraz kształcenia słuchu wg metody Dalcroze'a. W tym bloku instrumentalisci realizują metodykę gry na danym instrumencie, a wokaliści – metodykę śpiewu solowego. Wszyscy studenci w ramach przedmiotów uzupełniających realizują zajęcia z emisji głosu.

Obok wymienionych przedmiotów każdy student w ramach Studium musi zaliczyć 150 godzin **praktyk pedagogicznych**, które zostały podzielone na praktyki ogólnopedagogiczne, metodyczne, konsultacje i kursy. W ramach **praktyk ogólnopedagogicznych** student zapoznaje się z organizacją pracy różnych typów szkół i placówek oświatowych. Poznaje zagadnienia organizacyjne, podstawy prawne, zasady administrowania i zarządzania szkołą. Student poznaje również sposób dokumentacji nauki w szkole (statut szkoły, regulaminy, programy nauczania, dzienniki lekcyjne, arkusze ocen) oraz formy wspomagania procesu dydaktycznego (świetlica, stołówka, biblioteka, fonoteka itp.). Praktyka ta realizowana jest w kilkusobowych grupach podczas pierwszego roku Studium Pedagogicznego w ciągu kilku lub kilkunastu dni zajęć w szkołach i placówkach oświatowych w formie hospitacji, spotkań, rozmów ze wskazanymi przez dyrektorów szkół i placówek pracownikami. **Praktyka metodyczna** realizowana jest w szkołach muzycznych I i II stopnia w formie hospitacji oraz lekcji próbnych prowadzonych przez studenta. Praktyka pedagogiczna obejmuje także omawianie hospitowanych i prowadzonych lekcji oraz udział studenta w kursach mistrzowskich i warsztatach metodycznych.

Celem pracy wykładowców i studentów w Studium Pedagogicznym jest **przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela** w taki sposób, aby absolwent podejmujący pracę reprezentował wysokie kompetencje profesjonalne oraz świadomie realizował pewien etyczny standard wychowawcy. Istota przygotowania kandydata w Studium tkwi w psychopedagogicznym kształceniu do wykonywania roli nauczyciela. Program kursu obejmuje zakres wiedzy, który oznaczony jest ogólnie jako podstawy edukacji. Za cel podstawowy uznaje się nabycie kompetencji praktyczno-moralnych, w tym interpersonalnych, komunikacyjnych i moralnych. Kadre wykładowców stanowią w Studium pracownicy uczelni. Fakultatywny charakter Studium, a więc dowolność uczestniczenia studentów w edukacji nauczycielskiej, przynosi pozytywny skutek, ponieważ do zawodu nauczycielskiego trafiają absolwenci, którzy

świadomie dokonali wyboru tego zawodu. Oczywiście zdarza się, że na zajęcia Studium zgłaszają się studenci, którzy nie są do końca przekonani, czy w przyszłości chcieliby pracować jako nauczyciele. Przychodzą na zajęcia tak na wszelki wypadek. Jednak wszyscy studenci w ramach kształcenia pedagogicznego zdobywają niezbędną wiedzę potrzebną do pracy w zawodzie nauczyciela. Ukończenie Studium Pedagogicznego potwierdzone jest wydaniem przez uczelnię imiennego „Świadectwa ukończenia Studium Pedagogicznego” w zakresie zgodnym z kierunkiem studiów i ważnego z dyplomem ukończenia studiów w Akademii Muzycznej w Łodzi. Uzyskanie tych dokumentów przez absolwenta uczelni muzycznej stanowi wystarczające kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach muzycznych, które szczegółowo zostały określone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w akcie wykonawczym do art. 9 ustawy Karta Nauczyciela¹⁷.

Zakończenie

Każdy, kto decyduje się na podjęcie pracy jako nauczyciel, powinien być świadomy misji, jaka wiąże się z tym zawodem. Powinien zdawać sobie sprawę, że od tego, jaki jest dzisiejszy nauczyciel, zależy, jakie będą przyszłe pokolenia i jakie wartości zostaną tym pokoleniom wpojone¹⁸. W szkolnictwie muzycznym nauczyciel ma bardzo duży wpływ na swoich podopiecznych. Dzięki indywidualnym zajęciom uczeń przejmuje wiele cech od swojego nauczyciela. Jak podaje Zofia Konaszkiewicz: „pedagog pokazuje rozmaite, różnorodne ścieżki – zarówno przyrodę, jak i kulturę. Celem jest odkrycie sensu życia, w przypadku artysty poprzez sens sztuki. Pedagog artysta prowadzi każdego ucznia indywidualnie, z uszanowaniem dla jego kształtującej się indywidualności”¹⁹. Dobrze byłoby, gdyby w szkołach muzycznych uczyli nauczyciele – pasjonaci, którzy są bardzo dobrym wzorem osobowym dla swoich uczniów. Grażyna Poraj tak opisuje tę grupę nauczycieli: „to osoby wyjątkowe, charakteryzujące się dojrzałością i równowagą psychiczną. Mają bardzo pozytywny stosunek do świata i innych ludzi i oczekują pozytywnych zdarzeń. Akceptują siebie i wierzą we własne możliwości. Śmiało formułują cele i potrafią je z uporem realizować. Mają w sobie dużo energii życiowej, którą mogą zarażać innych. Potrafią skutecznie radzić sobie z problemami i chętnie pokonują przeszkody. Lubią wyzwania. Są odporne na stresy zawodowe. Z łatwością budują relacje z innymi ludźmi, są serdeczne i zawsze gotowe do udzielania pomocy. Potrafią też być asertywne, co daje im poczucie niezależności. Charakteryzują się ciekawością poznawczą, akceptacją dla nowości i nie boją się zmian. Ze względu na cechujące je bogactwo przeżyć mają ciekawe i bogate życie wewnętrzne. Wykazują duże zaangażowanie w pracy, są wytrwałe i rzetelne”²⁰.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 28 września 2011 roku w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych, placówek kształcenia artystycznego i placówek doskonalenia nauczycieli, Dz.U. nr 224, poz. 1345.

¹⁸ E. Kumik, *Nauczyciel szkoły muzycznej – kompetencje i oczekiwania współczesności*, [w:] *Edukacja artystyczna jako twórcza. Perspektywy – dylematy – inspiracje*, red. M. Kołodziejki, M. Szymańska, Płock 2011.

¹⁹ *Mój warsztat artystyczny – mój warsztat pedagogiczny*, red. Z. Konaszkiewicz, Wydawnictwo AMFC, Warszawa 2004, s. 59.

²⁰ G. Poraj, *Od pasji do frustracji. Modele psychologicznego funkcjonowania nauczycieli*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009, s. 206–207.

Ewa Kumik

Przygotowanie studentów do wykonywania zawodu nauczyciela w szkolnictwie muzycznym

Omawiając przygotowanie studentów Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi do przyszłej pracy pedagogicznej, zwrócono uwagę na wymagania dotyczące kompetencji zawodowych nauczyciela zawartych w aktualnie obowiązującym rozporządzeniu dotyczącym standardów kształcenia nauczycieli. Przedstawiono polskie szkolnictwo muzyczne, które obejmuje trzy etapy edukacyjne – szkoły muzyczne I stopnia, szkoły muzyczne II stopnia oraz uczelnie muzyczne.

Słowa kluczowe: nauczyciel szkoły muzycznej, kształcenie pedagogiczne studentów

Students' preparation for the teaching profession in music education

An analysis of students' preparation for their prospective pedagogical work at The Grażyna and Kiejstut Bacewicz Academy of Music in Łódź has indicated that professional competence requirements for teachers are included in the regulations, as in force currently, concerning teacher training standards. There has been presented Polish music education system which comprises three stages – level I music school, level II music schools and music academies.

Key words: music school teacher, students' pedagogical education

Translated by Aneta Burska